

Hayat değişirken

[Nurettin DEMİRTAş](#) yazdı —

5 Nisan 2025 Cumartesi - 08:00

Aşırı tekrara yol açan bir dűřünce ve yapıyı değiştirmek hele ki buna herkesi ikna edebilmek bir önderlik kabiliyetidir. Kendini buna uyarlamak isteyen herkesin, hepimizin anlam olgusu üzerinde daha derinlikli yoğunlaşmamız gerekiyor. Farkındalık ve değişim için tarih felsefesi kadar çok güçlü pratikleşmeye ihtiyaç vardır. Geçmiřin yalancı ve inkarcısı ne yaparsa yapsın, geleceğin inşacısı her zaman olduğu gibi şarkı tadında ve mtevazice harç karmaya, duvar örmeye devam eder.

Değişim ve yeniden yapılanma sürecini daha iyi anlamak isteyen herkes son 30 yılı bir kez daha araştırma ihtiyaını duyuyor. Bu normaldir ve gereklidir. Fakat aceleyle hemen sonuç almak isteyenlerin ufku ve tahammülü on yıl önceden geriye gitmiyor. Oysa sadece 30 yılın çabalarını değil, on bin yılın sorunlarını anlamadan böylesine köklü değişim süreçlerine doğru yanıt verilemez. Yani günlük politik gelişmelerin ötesine geçip tarih felsefesi ve bilinciyle olaylara yaklaşmak gerekiyor.

Anlamak bilgiden çok hislere bağlıdır

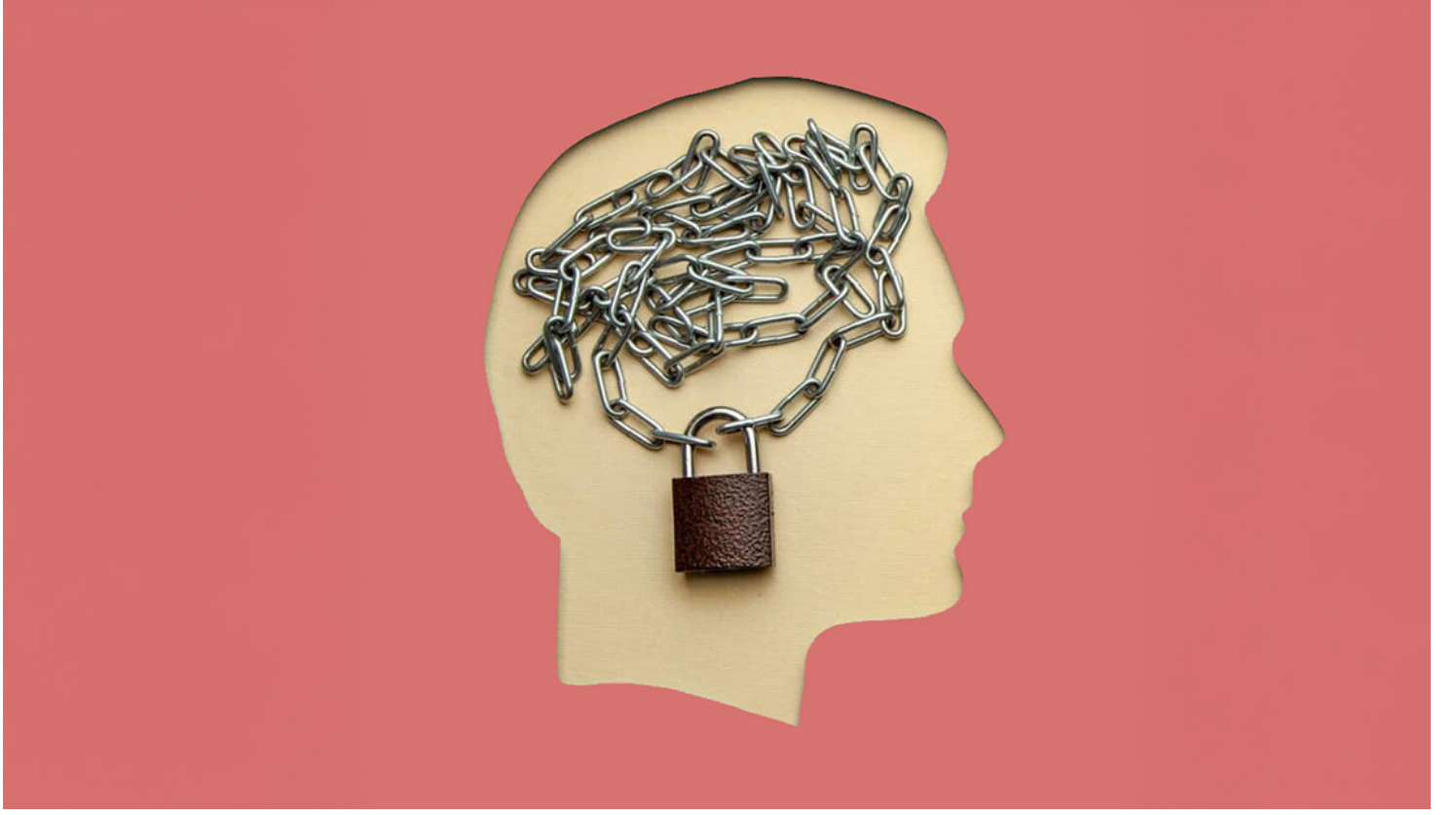
Anlamakta zorlandığımız çok şey vardır evrende. Ancak hiçbir kitaba başvurmadan yanındaki insanı anlayabilirsin. Bunun için biraz çaba, ilgi ve dinleme sabrı gerekiyor. Evreni anlama yolculuğu böyle başlıyor.

Hayat sürdükçe yeni anlamlar gelişiyor. Bazı değerler sisteminde değişimler yaşanıyor. Anlam derinleştikçe biçime takılıp kalma aşılıyor. Çünkü anlamın zayıf olduğu her yer ve konuda biçim daha fazla ne çıkarken anlam üzerindeki derinleşme ze varmayı sağlıyor. Değişimin ruhunu bu temelde aramak ve anlamak gerekir.

Bunlar anti-propaganda edildiği gibi hayal kırıklığına yol açacak durumlar değildir; tam tersine hakikatle buluşma sevinci söz konusudur. Bunun için başkalarının değil hakikat öncüsünün ne dediğine bakılmalıdır.

Hakikat ne kadar ağır, zor ve acı da olsa değerlidir. Sadece bu da değil "değişmeyen aşılır" ilkesi geçerlidir. Srekliyi sağlayabilmek değişim becerisine bağlıdır.

Kendini etkisiz kılmanın en kolay yolu ise karamsarlık ve aşırı çekimserliktir; bu tutum sabitleşirse siyaset dışı kalmaya yol açar.

Düşünce ve yapıyı değiştirmek

Hayatı anlamak, insanlar ve doğayla ilişkileri anlamak ve tanımlamak her şeyden önce bir felsefe sorunudur. İdeoloji belli bir felsefenin sistematik düşünceye dönüşmüş, yaşam ölçülerini belirleyen halidir. İç içedirler ama yine de aynı değildir. İdeolojik yaklaşım ile felsefik yaklaşım arasındaki farkı kavramadan insan ilişkilerinden siyasete kadar hiçbir alanda derinlik, yaratıcılık ve buna bağlı olarak gerekli esneklik sağlanamaz.

Yeni bir başlangıç için sadece siyasi kavramlar etrafında dolanmak, ideolojik ölçüleri tekrarlamak yeterli değildir hatta daraltıcı ve yanıltıcı olabilir; daha kapsayıcı olan felsefik yaklaşım üzerinde yoğunlaşmak ufku genişletir. Yeni kapılar açmayı başarmak için yaratıcı siyasetin mayası olan özgür ruh ve onun felsefi bakışına kavuşmak gerekir.

Değişim ve yeniden yapılanmanın iyi kavranması ve başarıyla yürütülmesi için tüm evren karşısında sorumlucu yaşamak başta olmak üzere zıtlıklara dayalı ezberleri bozan, birleştirici, bütünleyici bir felsefeyle meseleye yaklaşılmalıdır.

Aşırı tekrara yol açan bir düşünce ve yapıyı değiştirmek hele ki buna herkesi ikna edebilmek bir Önderlik kabiliyetidir. Kendini buna uyarlamak isteyen herkesin, hepimizin anlam olgusu üzerinde daha derinlikli yoğunlaşmamız gerekiyor. Bunun bedene kavuşmuş hali olarak yeni bir örgütlenme ancak zihniyetteki netleşmeyle ve inançlı, kararlı duruşla başarılabilir.

Kolay değil, hayatın en kritik değişim eşiğinden geçiyoruz; bugüne dek görevlerini tam başarmamış olmaktan kaynaklı bir üzüntü söz konusu olsa da yeni olanı yani gerekli değişim ve yeniden yapılanmayı büyük bir coşkuyla karşılama durumu vardır.

Esneklik baş eğmek değildir

Düşüncenin sınırı yok denilir ama kişi kendine sınır koyabilir; köşeli düşünür, uçlarda düşünür, sadece ortaları düşünür ya da düşünme zahmetine hiç katlanmaz. Bütün bunlar düşünceye pranga vurmaktır. Düşünce alışkanlıklarından daha büyük pranga yok.

Düşüncede esneklik kazanmak kimisi için yaşamı kolaylaştırır kimisi için zorlaştırır; ezberlere dayalı yaşamak kolaydır, zahmete gerek yoktur, ne de olsa "böyle gelmiş böyle gidecektir!" Fakat değişim ve yenilenme isteği büyük bir ciddiyet, irade, güç, zahmet gerektirir. Yaşlı kartallar gagalarını ve kanatlarını kayalara vura vura parçalar, kan ve acı içinde kalır. Eski gaga ve kanatlarından kurtulduktan sonra yenileri yavaş yavaş çıkar. Hayatında en az bir kere bu fırsatı yakalar. Değerlendirip değerlendirmemek onun çabasına kalmıştır.

Esnek olmayan kendini ölüme yatırır. Esnek olmak baş eğmek değildir; ölüme karşı yaşamı daha değerli hale getirmektir.

Ölüm, bizimki gibi acılı coğrafyalarda değersizmiş gibi görünüyor ama her zaman öyle değildir; bazı anlar olmuştur ki onurluca ölmek için bile zerrece fırsat bırakılmamıştır.

Ölümden büyük olduğunu haykıran analardır yaşamı yaratanlar. Biyolojik değil, anlamın kaynağı olmalarından bahsediyoruz. Esneklik kutsal ana için yaşamın kanunudur; kitapların katı kanunları çok sonraları icat edilmiştir. Şimdi özgür yaşamın kanunlarının hukukta yer edinmesi için sergilenen çaba, kullanılan ikna dili ve anlayış gücü yeni bir Rönesans ve Aydınlanma sürecine yol açacaktır.

Önceden bilmenin bilimi: Ana kültürü ve anlam bilimi

Anlamadan, bilmeden, farkına varmadan sadece ezberlerle yaşamak büyük bir zulümdür. Ezberlerin bozulması özgür düşüncenin koşuludur. Avrupa Aydınlanmasında "aklını kullan" dediler; Doğu'da "kendini unut" dediler; Doğu ve Batı'nın kesiştiği yerde "kendini bil" dediler.

İsteyen aklını isteyen yüreğini kullansın ya da ikisini birden, anlamının bin bir yolu vardır. Ya hiç anlamak istemeyene ne demeli?

Derler ki “İbni Sina kitaplarını yüklediği eşeğiyle yolculuk yaparken bir değirmenin önünde durmuş, bahçede dinlenmektedir. Değirmenci yağmur yağacağını belirtip onu içeriye davet eder ama o yağmur havası olmadığını belirtip dışarıda kalmayı tercih eder. Sonra gerçekten yağmur yağar. İbni Sina değirmenciye “ben bunca kitap okumuşum yine de yağmurun geleceğini anlamadım sen nasıl anladın” diye sorar. Değirmenci “köpeğim içeriye girdi de ondan” diye cevap verir. Biraz kaba bir örnek olabilir ama hep kendimizi esas alırsak hayatın en naif anlarında bile kaba-saba bir insan olarak orta yerde kalabiliriz.

Hayatın kendisinden öğrenmek dogmatizmi ve inkarcılığı önler.

Yanlışlar sorgulanarak büyük bir değerden yeni bir değer yaratılıyor. Bu sadece toplumda değil devletlerde de değişime vesile olacaktır.

Yanlış gören değişebilir, çünkü farkına varmıştır.

Hatalarının farkında olmayan kolay değişmez, yolunu kaybetmiştir, yardımcı olunmalıdır. Fakat her şeyi olduğu gibi kabullenen “ben buyum değişmem” diyen teslimiyet bayrağını çekmiştir.

Farkındalık ve değişim için tarih felsefesi kadar çok güçlü pratikleşmeye ihtiyaç vardır. Geçmişin yalancı ve inkarcısı ne yaparsa yapsın, geleceğin inşacısı her zaman olduğu gibi şarkı tadında ve mütevazice harç karmaya, duvar örmeye devam eder.

Oraklı çekiçli kılavuzla bile başardıkları az değildir bu yapıcıların; fakat kılavuzun yanlışlığı çoktan fark edilmiştir, bundan sonra hiçbir tekniğin ulaşamayacağı bilgelik sırlarıyla ve hiç azalmayan heyecanla yürünecektir.

Bilgelik ve yenilenme heyecanı en çok da kutsal ananın yaşam kanunlarında gizlidir. Yağmuru, fırtınayı ve doğacak güneşi ondan iyi bilen yoktur. Ondan öğrenmeyenlerin öğreneceği pek bir şey yoktur.

...

Ve dağın başkalaşım hali

“Bütün bedenim taşın başkalaşım hali

Benden kopan her parça evrenin bütünlüğüne karışır

Gözlerimin mağarasına işlenir anlamlı yaşamımızın bütün evresi

Saçlarıma bulaşan kimyadan türetilmiş bir zehirmiş meğer. Bazen renksiz bazen de kırmızıya-griye çalarmış rengi

Bedenim son umudun felsefesi ile mayalanırken kim bulaştırabilir çelikleşen bir taşa tarihin utanılası zehrini

Karanlık aydınlığını daha iyi görmemize yararken kim karartabilir ki aydınlanan günümüzü

Patikalarımızda biten kırmızı lalelerin güzelliğini kim soldurabilir

Ve ben anda var olurken ışığını gördüğüm aydınlık yontulur yaşam çizgilerime

Karanfil kokulu yarınlr yuva kurar gamzelerime

Ben dağın başkalaşım haliyim

Yüreği insan olmakta ısrar edenlerin felsefe taşıyım...”

(Êdulê Şahin-Felsefe Taşı)